

Sygn. akt VI ACa 938/14

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 1 grudnia 2014r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie VI Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący - Sędzia SA – Ksenia Sobolewska – Filcek (spr.)

Sędzia SA – Małgorzata Manowska

Sędzia SO (del.) – Magdalena Sajur - Kordula

Protokolant: - st. sekr. Sąd. Ewelina Czerwińska

po rozpoznaniu w dniu 18 listopada 2014r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa J. M.

przeciwko (...) Sp. z o.o. w W.

o ustalenie nieistnienia uchwały

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 18 marca 2013r.

sygn. akt XX GC 739/12

oddala apelację.

Sygn. akt VI ACa 938/14

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem zaocznym z dnia 18 marca 2013r. Sąd Okręgowy w Warszawie oddalił powództwo J. M. o ustalenie nieistnienia uchwały (...) sp. z o.o. w W. z dnia 25 września 2006r. w sprawie powołania powoda na członka zarządu pozwanej Spółki.

Sąd Okręgowy ustalił, że (...) sp. z o.o. w W. została wpisana do KRS w dniu 7 lipca 2003r. Jej kapitał zakładowy, wynoszący wówczas 25.000 zł, został podzielony na 40 udziałów o wartość 625 zł. W dniu 15 maja 2006r. powód nabył 20 z nich. Uchwałą z dnia 25 września 2006r. Nadzwyczajne Zgromadzenie Wspólników (...) sp. z o.o. w W. powołało powoda na członka swojego zarządu. Zgodnie z treścią protokołu na Zgromadzeniu reprezentowany był wówczas cały kapitał zakładowy Spółki. W dniu 13 października 2006r. w KRS wpisano zmianę dotyczącą podwyższenia kapitału zakładowego Spółki z kwoty 25.000 zł do kwoty 50.000 zł; ujawniono nowych wspólników – J. M. posiadającego 40 udziałów na łączną kwotę 25.000 zł oraz (...) Ltd posiadającego 40 udziałów na łączną kwotę 25.000 zł; wpisano zmianę sposobu reprezentacji poprzez upoważnienie każdego członka zarządu do składania oświadczeń i podpisywania umów w imieniu Spółki oraz wpisano powoda jako nowego członka zarządu Spółki. W dniu

25 kwietnia 2008r. dokonano w KRS pozwanej Spółki zmiany wspólników poprzez wykreślenie powoda i wpisanie nowego wspólnika – (...) sp. z o.o., która nabyła udziały J. M.. Obecnie członkami zarządu pozwanej są G. G. oraz J. M..

Powyższy stan faktyczny Sąd Okręgowy ustalił na podstawie dowodów z dokumentów. Wnioski dowodowe zgłoszone przez powoda Sąd Okręgowy oddalił uznając je za pozbawione znaczenia w tej sprawie.

W pozwie z dnia 28 sierpnia 2012r. J. M. domagał się ustalenia nieistnienia uchwały pozwanej Spółki z dnia 25 września 2006r. w sprawie powołania powoda do grona członków jej zarządu twierdząc, że nie uczestniczył w Nadzwyczajnym Zgromadzeniu Wspólników z dnia 25 września 2006r. i nie wiedział, że sporna uchwała została podjęta, a ponadto nie godził się na to powołanie. Powód zarzucił też, że Nadzwyczajne Zgromadzenie Wspólników z dnia 25 września 2006r. nie spełniało przesłanek wymaganych przez art. 240 k.s.h. ponieważ, wbrew obowiązкови wynikającemu z art. 238 k.s.h. powód nie był powiadomiony, ani zaproszony, na Zgromadzenie. Zdaniem powoda jego podpis na liście obecności z dnia 25 września 2006r. został sfalszowany, a w protokole podjęcia uchwały znalazł się niezgodny z prawdą zapis o tym, że reprezentowany jest cały kapitał zakładowy. Wyjaśniając kwestię swojego interesu prawnego w żądaniu ustalenia nieistnienia spornej uchwały powód stwierdził, że nadal figuruje w rejestrze jako członek zarządu pozwanej, co naraża go na odpowiedzialność z tytułu braku wykonywania obowiązków członka zarządu spółki kapitałowej.

Pozwana - (...) sp. z o.o. w W. nie zajęła stanowiska w sprawie.

W Ocenie Sądu Okręgowego powództwo J. M. wywiedzione w oparciu o art. 189 k.p.c. nie zasługiwało na uwzględnienie. Sąd Okręgowy stanął bowiem na stanowisku, że stosowanie powyższego przepisu w okolicznościach tej sprawy jest wyłączone przez art. 250 k.s.h. i art. 252 k.s.h., które są regulacjami szczególnymi wobec art. 189 k.p.c. Powód należy do kręgu osób wymienionych w tych przepisach, a jego argumentacja dotycząca nieważności Nadzwyczajnego Zgromadzenia Wspólników z dnia 25 września 2006r. wskazuje na nieważność spornej uchwały. Gdyby bowiem ustawodawca dopuszczał zaskarżenie uchwał wspólników w każdym czasie regulacja art. 252 k.s.h. byłaby zbędna. Tymczasem art. 252 k.s.h. i art. 250 k.s.h. służą ochronie interesów spółki i jej niezakłóconemu funkcjonowaniu w obrocie oraz zapobiegają niepewności co do skuteczności podjętych uchwał. Mając to na uwadze Sąd Okręgowy uznał, że całkowicie obojętne dla rozstrzygnięcia tej sprawy pozostają wskazane przez powoda okoliczności braku faktycznego powołania go do organu reprezentującego pozwaną, niezawiadomienia go o spornym Zgromadzeniu oraz sfalszowania jego podpisu na liście obecności wspólników. Swojego roszczenia powód dochodzi bowiem w niewłaściwym postępowaniu.

W apelacji od powyższego wyroku powód – J. M., zaskarżając go w całości i zarzucając mu:

- nierozpoznanie istoty sprawy poprzez brak zbadania merytorycznej (materialnoprawnej) podstawy pozwu o ustalenie nieistnienia spornej uchwały (...) sp. z o.o. w W. z dnia 25 września 2006r. w sprawie powołania powoda na członka zarządu spółki, w wyniku bezpodstawnego przyjęcia, że w sprawie istnieje procesowa przesłanka unicestwiająca przedmiotowe roszczenie;

- naruszenie przepisów prawa procesowego w postaci: art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 316 § 1 k.p.c. poprzez przekroczenie granice swobodnej oceny dowodów i pominięcie istotnych dla sprawy okoliczności faktycznych związanych z podjęciem uchwały, a w szczególności faktu, iż powód nie był obecny na Nadzwyczajnym Zgromadzeniu Wspólników Spółki, na którym podjęto sporną uchwałę, ani też nie został o nim powiadomiony, a także faktu sfalszowania podpisu powoda na protokole podjęcia uchwały, jak również poprzez dowodne przyjęcie, że powód jest członkiem zarządu pozwanej wyłącznie na podstawie odpisu pełnego KRS dla pozwanej oraz uchwały pomimo, iż w sprawie brak jest ważnego oświadczenia woli powoda wyrażającego zgodę na powołanie go do zarządu pozwanej, a powód zaprzeczył jakoby miał zostać powołany na członka zarządu; art. 217 § 1 k.p.c., art. 227 k.p.c. i art. 316 § 1 k.p.c. poprzez bezpodstawne oddalenie wniosku o przesłuchanie powoda w charakterze strony i dopuszczenie dowodu z opinii biegłego z zakresu badania pisma ręcznego;

- jak również naruszenie przepisów prawa materialnego w postaci: art. 189 k.p.c. poprzez jego błędne zastosowanie i uznanie, że powód nie jest legitymowany czynnie do wytoczenia powództwa o ustalenie nieistnienia uchwały ponieważ nie ma interesu prawnego w żądaniu ustalenia wskazanej wyżej okoliczności; art. 238 k.s.h. poprzez jego niezastosowanie, skutkujące uznaniem, że Nadzwyczajne Zgromadzenie Wspólników pozwanej z dnia 25 września 2006r. na którym podjęto uchwałę zostało prawidłowo zwołane, pomimo iż powód nie został powiadomiony, ani też zaproszony na wskazane wyżej Zgromadzenie Wspólników, w wyniku czego nie zostało ono zwołane prawidłowo, a zatem na Zgromadzeniu nie mogły zostać podjęte żadne uchwały; art. 240 k.s.h. poprzez jego niezastosowanie skutkujące uznaniem, że na Nadzwyczajnym Zgromadzeniu Wspólników pozwanej w dniu 25 września 2006r. reprezentowany był cały kapitał zakładowy pozwanej, a więc, zdaniem sądu I Instancji, mogłyby być na nim podejmowane uchwały, pomimo iż powód jako jeden ze wspólników pozwanej nie uczestniczył we wskazanym wyżej Zgromadzeniu Wspólników, w wyniku czego na Zgromadzeniu tym nie mogły zostać podjęte żadne uchwały.

Podnosząc powyższe skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy sądowi I Instancji do ponownego rozpoznania, ewentualnie o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez wydanie wyroku uwzględniającego powództwo w całości oraz zasądzenie od pozwanej na rzecz powoda kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego za obie instancje wedle norm prawem przepisanych.

W uzasadnieniu apelacji powód stanął na stanowisku, że wspólnik może skutecznie domagać się na podstawie art. 189 k.p.c. ustalenia nieistnienia uchwały spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, a stanowisku temu nie przeczy uchwała Sądu Najwyższego z dnia 1 marca 2007r. podjęta w sprawie III CZP 94/06, która dotyczyła innej kwestii (dopuszczalności powództwa wspólnika o stwierdzenie nieważności uchwały). Przeciwnie, Sąd Najwyższy w wielu orzeczeniach opowiedział się za dopuszczalnością wszczynania w oparciu o art. 189 k.p.c. powództw o ustalenie nieistnienia uchwał z uwagi na brak kworum.

Pozwana nie zajęła stanowiska w sprawie.

Sąd Apelacyjny ustalił i zważył, co następuje:

Apelacja powoda – J. M. nie zasługiwała na uwzględnienie.

Mając pełną świadomość, że kwestia dopuszczalności powództwa o stwierdzenie nieistnienia uchwały zgromadzenia wspólników spółki z ograniczoną odpowiedzialnością jest w orzecznictwie i doktrynie sporna i nadal podlega dyskusji, Sąd Apelacyjny w składzie orzekającym w sprawie niniejszej stoi na stanowisku, że skoro powód jest jedną z osób wymienionych w art. 250 k.s.h., a więc osobą, której służy w oparciu o art. 252 prawo wytoczenia przeciwko spółce powództwa o stwierdzenie nieważności uchwały sprzecznej z ustawą, jego żądanie oparte na zarzutach sprowadzających się do sprzeczności spornej uchwały z ustawą (z uwagi na wadliwość zwołania walnego zgromadzenia oraz samego głosowania), a wywiedzione w oparciu o art. 189 k.p.c., jest niedopuszczalne i słusznie zostało oddalone przez sąd I instancji.

W tej kwestii Sąd Apelacyjny podziela w szczególności pogląd wyrażony w uchwale Sądu Najwyższego (w składzie 7 sędziów) z dnia 18 września 2013r., podjętej w sprawie III CZP 13/13 (OSNC 2014/3/23, LEX nr 1363174, Rzeczposp. PCD 2013/218/3, Biul.SN 2013/9/7, Glosa 2014/12/34, M.Prawn. 2014/6/305-309), że wolą ustawodawcy, wyrażoną szczególnie w art. 1 § 1 w zw. z art. 2 k.s.h. było stworzenie całościowego i wszechstronnego określenia zakresu przedmiotowego materialnoprawnej regulacji spółek handlowych. Z tego właśnie względu ustawodawca zastrzegł, że przepisy kodeksu cywilnego będą miały zastosowanie w sprawach określonych w art. 1 § 1, jeżeli zawarta w tym przepisie materia nie jest wystarczająco uregulowana w dalszych przepisach kodeksu spółek handlowych. Sąd Najwyższy wyjaśnił też, że przyjęcie przez ustawodawcę takiej techniki legislacyjnej pozwala stwierdzić, że koncepcja kompleksowej, odrębnej materialnoprawnej regulacji, w określonym podmiotowo i przedmiotowo zakresie, umożliwiła przyjęcie w kodeksie spółek handlowych odmiennych rozwiązań w stosunku do przyjętych w przepisach kodeksu cywilnego ze względu na istotę relatywnie wąskiego kręgu podmiotów objętych zakresem stosowania tego aktu prawnego, w porównaniu z podmiotowym zakresem stosowania przepisów kodeksu cywilnego. Ponadto, skoro

art. 1 § 1 w związku z art. 2 k.s.h. pozwala sformułować tezę, że zamiarem ustawodawcy było, co do zasady, pominięcie regulacji procesowych, dotyczących m.in. określonych powództw stanowiących formalnoprawny sposób realizacji określonych praw podmiotowych, to teza, że art. 252 i 425 k.s.h. nie stanowią szczególnej i samodzielnej materialnoprawnej podstawy domagania się stwierdzenia nieważności uchwały, gdyż są wyłącznie przepisami procesowymi, tworzącymi jedynie szczególny rodzaj powództwa, staje się niemożliwa do zaakceptowania. Zdaniem Sądu Najwyższego wyłączenie *expressis verbis* w przepisach kodeksu spółek handlowych możliwości występowania z powództwem o ustalenie na podstawie art. 189 k.p.c., które służy właśnie co do zasady stwierdzeniu wystąpienia bezwzględnej nieważności, dowodzi, że wolą ustawodawcy było konsekwentne zastrzeżenie w art. 252 i 425 k.s.h. odmiennej sankcji, polegającej na wzruszeniu uchwały sprzecznej z ustawą prawomocnym wyrokiem, eliminującym tę uchwałę z obrotu prawnego. Wyrokowi takiemu należy więc przypisać konstytutywny charakter.

Podzielając powyższą ocenę Sąd Apelacyjny zważył, że wobec wyłączenia stosowania art. 189 k.p.c. zapisem art. 252 § 1 k.s.h. co najmniej osoby wskazane w art. 250 k.s.h., powołując się na okoliczności, o jakich mowa w sprawie niniejszej (zwołanie walnego zgromadzenia wspólników z naruszeniem art. 238 k.s.h., sfałszowanie podpisu wspólnika na liście obecności oraz zamieszczenie w protokole podjęcia uchwały niezgodnego z prawdą zapisu o tym, że cały kapitał zakładowy jest reprezentowany), mają możliwość wystąpienia z powództwem, o którym mowa w art. 252 § 1 k.s.h., a w konsekwencji nie mają legitymacji do skutecznego dochodzenia ustalenia nieistnienia uchwały walnego zgromadzenia wspólników w oparciu o art. 189 k.p.c. Za takim stanowiskiem przemawia również to, że przepisy kodeksu spółek handlowych ustalające reguły podjęcie uchwały, takie jak quorum czy wymagana większość, nie wskazują na skutek podjęcia uchwały przy braku ich spełnienia, zaś w przypadkach takich, jak wadliwe zwołanie zgromadzenia wspólników, czy niedopuszczenie wspólnika do udziału w zgromadzeniu daje wspólnikowi prawo żądania uchylenia uchwały (art. 250 k.s.h.) uznając ją za wadliwą, a nie nieistniejącą.

Z taką oceną koresponduje stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w uzasadnieniu wyroku z dnia 2 października 2014r. wydanego w sprawie IV CSK 7/14 (G.Prawna 2014/194/5), w którym stwierdzono że w sytuacji gdy uchwała nie spełnia cech modelu uchwały określonego przez ustawę, kodeks wskazuje tylko dwie sankcje: sprzeczności z ustawą oraz sprzeczności z umową (w połączeniu z przesłanką godzenia w interes spółki lub celu w postaci pokrzywdzenia wspólnika). Szczegółowo przy tym został uregulowany sposób stwierdzenia, że konkretna uchwała odbiega od modelu prawnego określonego przepisami kodeksu. Stwierdzenie naruszenia tak przepisów ustawy jak i umowy (w połączeniu z przesłanką godzenia w interes spółki lub celu w postaci pokrzywdzenia wspólnika) musi być przeto zawsze dokonane w trybie przewidzianym w kodeksie. Sąd Najwyższy stwierdził też, że koncepcję uchwał nieistniejących wiąże się z zachowaniami, w których nie można rozpoznać oświadczenia woli, gdy tymczasem uchwały, zarówno sprzeczna z prawem jak i sprzeczna z umową, zawierają, co najmniej jedno oświadczenie woli. Nie można też zapomnieć, że na gruncie kodeksu cywilnego, nawet w przypadku braku zdolności danego podmiotu do dokonania czynności prawnej (art. 14 k.c.), przepisy kwalifikują czynność dokonaną przez taki podmiot, jako czynność nieważną, a nie nieistniejącą. Stąd brak wymaganego ustawą lub umową spółki kworum przy podejmowaniu uchwały, tak również naruszenie wymaganej ustawą lub umową większości głosów nie uzasadnia kwalifikowania tych czynności prawnych, jako nieistniejących, ale może, co najwyżej stanowić podstawę ich zaskarżenia odpowiednio na podstawie art. 249 oraz 252 k.s.h. Natomiast powództwo o uznanie uchwały walnego zgromadzenia wspólników spółki za nieistniejącą może być wytoczone tylko w wyjątkowych wypadkach.

Takiego wyjątkowego wypadku Sąd Apelacyjny nie dopatrył się w sprawie niniejszej, w której powód należąc do grona osób wskazanych w art. 250 k.s.h. (jako wspólnik do kwietnia 2008 roku oraz jako wpisany w Rejestrze na podstawie spornej uchwały członek zarządu Spółki) posiadał legitymację do wystąpienia z powództwem, o którym mowa w art. 252 § 1 k.s.h., a nadto, w świetle § 4 tego przepisu, pomimo upływu terminu wskazanego w § 3, nadal nie jest pozbawiony możliwości podniesienia zarzutu nieważności uchwały w innym postępowaniu.

W tym stanie rzeczy nie sposób uznać za uzasadnione zarzuty apelacji dotyczące nierozpoznania przez Sąd Okręgowy istoty tej sprawy oraz naruszenia przepisów prawa materialnego. Wbrew twierdzeniom skarżącego Sąd ten nie dokonał ustaleń dotyczących prawidłowości zwołania spornego Zgromadzenia Wspólników, autentyczności podpisu powoda na liście obecności, ani „legalności” i niewadliwości zakwestionowanej uchwały, a jedynie uznał, że z uwagi na pozycję

powoda w Spółce dochodzenie przez niego ustalenia nieistnienia uchwały na podstawie art. 189 k.p.c. jest wyłączone, zgodnie z art. 252 § 1 k.p.c.

Z tych samych względów chybione są także zarzuty naruszenia przepisów prawa procesowego, skutkującego pominięciem twierdzeń powoda co do uchybień pozwanego przy zwoływaniu Nadzwyczajnego Zgromadzenia Wspólników Spółki, a także co do sfalszowania podpisu powoda na protokole podjęcia uchwały. Kwestie te nie miały bowiem wpływu na rozstrzygnięcie w sprawie niniejszej. Dlatego również Sąd Apelacyjny pominął wnioski dowodowe powoda zgłoszone w apelacji, a zmierzające do wykazania naruszeń prawa spółek handlowych przez pozwaną, jak również uznał za chybione zarzuty dotyczące błędnego uznania przez sąd I instancji, że powód jest członkiem zarządu pozwanej. Wpis powoda w KRS jako członka zarządu pozwanej przesądza bowiem o jego legitymacji do wystąpienia z żądaniem określonym w art. 252 § 1 k.s.h.